

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av socialvårdslagen

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av socialvårdslagen (RP 5/2020 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- undervisningsråd Riina Vuorento, undervisnings- och kulturministeriet
- socialråd Juha Luomala, social- och hälsovårdsministeriet
- verksamhetsledare Petri Lempinen, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- professor i socialt arbete Ilse Julkunen, Finlands universitetsrektors råd UNIFI rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- Helsingfors universitet
- Lapplands universitet
- Finlands Akademi
- Tammerfors universitet
- Institutet för hälsa och välfärd (THL).

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Kulturutskottet konstaterar att experterna inom socialvården, socialarbetarna och universitetsrepresentanterna inom det sociala arbetet sedan årtionden upprepat har uttryckt oro över att forskningsgrunden för socialvården och det sociala arbetet är svag och över att de resurser som anvisats för forskningen är otillräckliga i förhållande till det samhälleliga behovet. Det har inte funnits något sådant finansieringssystem för forskning inom socialt arbete och socialservice som lik-

Utlåtande KuUU 1/2020 rd

nar finansieringssystemet för hälsovetenskaplig forskning och som baserar sig på statlig ersättning.

I propositionen föreslås det, i linje med regeringsprogrammet, att det till socialvårdslagen fogas en ny 60 c § om finansiering av forskning i socialt arbete på universitetsnivå. Social- och hälsovårdsministeriet kan årligen bevilja finansiering för forskningsprojekt inom socialt arbete. Projektansökningarna genomgår en kollegial bedömning, och de projekt som beviljas finansiering bör vara förenliga med insatsområdena och målen för forskningen i socialt arbete. Social- och hälsovårdsministeriet ska tillsätta en utvärderingsgrupp för forskningen i socialt arbete, och gruppen ska höras innan det fattas beslut om fördelningen av medel.

Kulturutskottet anser att propositionen behövs och välkomnar den.

Behovet av särskild finansiering för forskning inom socialt arbete

Inom socialvården saknas verksamhetsenheter som motsvarar universitetssjukhusen och som kombinerar vetenskaplig forskning, vetenskaplig yrkesutbildning och praktiskt arbete. Det finns ett tydligt behov av forskning som utvecklar praxisen inom det sociala arbetet och socialvården. Inom socialvården arbetar också ett betydande antal yrkesutbildade personer inom socialarbetet som har forskningsfärdigheter och som har möjlighet och beredskap att utveckla socialvården i en mer verkningsfull riktning. Att integrera forskarkarriärerna i det praktiska sociala arbetet skulle utgöra en betydande attraktionsfaktor inom en sektor med avsevärda rekryteringsproblem.

Enligt kulturutskottets bedömning stärker propositionen den forskningsbaserade utvecklingen av socialservicen och rättigheterna för dem som har det sämst ställt i samhället. Reformen erbjuder tilläggsresurser för att stärka den forskningsbaserade arbetspraxisen. För att kunna svara på denna betydande och utmanande samhällsliga uppgift behövs också kritisk grundforskning; ett område där lagförslaget öppnar helt nya möjligheter. Stärkandet av forskningen i socialt arbete skapar förutsättningar för att förbättra socialarbetets och socialservicens genomslagskraft samt främjar socialvårdsklienternas rätt till socialt arbete och sociala tjänster som grundar sig på forskning.

Kulturutskottet anser att regeringens förslag om finansiering av forskning på universitetsnivå inom det sociala arbetet är en mycket välkommen öppning, men att beloppet fortfarande är anspråkslöst i förhållande till det uppenbart stora behovet. Den föreslagna nya finansieringsformen är synnerligen viktig också med tanke på den funktionella och strukturella reformen och integrationen av socialvården och hälso- och sjukvården. Med tanke på uppnåendet av målen för reformen av social- och hälsovårdstjänsterna är det nödvändigt att det genom lagstiftning skapas jämlika strukturer och finansieringssystem också för utbildningen och forskningen inom socialvården respektive hälso- och sjukvården.

Forskningens höga kvalitet

Vid sakkunnighörandet betonades det att betydelsen av högklassig vetenskaplig forskning är särskilt stor för det sociala arbetet, eftersom det är ett relativt nytt läroämne. Tvärvetenskaplig verksamhet är karakteristiskt för forskning i socialt arbete och därför är det motiverat att medel kan

Utlåtande KuUU 1/2020 rd

delas ut också till samprojekt som genomförs av flera olika aktörer. Därigenom kan man intensifiera samarbetet mellan olika aktörer och samtidigt säkerställa en hög forskningskvalitet.

Under sakkunnigutfrågningen aktualiserades definitionen av den forskning som kan beviljas finansiering. Enligt förslaget kan finansiering beviljas för forskningsprojekt inom socialt arbete på universitetsnivå. Den forskning som stöds bestäms alltså uttryckligen utifrån forskningens vetenskapliga nivå och inte på grundval av vem som bedriver forskningen. Förslaget motsvarar till denna del bestämmelsen om finansiering av hälsovetenskaplig forskning på universitetsnivå i 61 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010).

Forskning på universitetsnivå avser enligt propositionsmotiven framför allt forskningens höga vetenskapliga kvalitet oberoende av om ett universitet deltar i forskningsprojektet eller inte. Finansiering kan således beviljas också för projekt som planeras av exempelvis kommuner, samkommuner, forskningsinstitut, kompetenscentrum eller yrkeshögskolor inom det sociala området eller andra aktörer utanför universiteten, om projektet till sitt innehåll och sina metoder kan anses vara vetenskapligt högklassigt och förenligt med insatsområdena. Enligt motiveringen till propositionen kan ett exempel på detta vara att projektet leds av en forskare som minst innehar titeln docent.

Kulturutskottet ser det som viktigt att man genom den föreslagna bestämmelsen kan säkerställa forskningens höga vetenskapliga kvalitet utan att begränsa forskningen endast till vissa organisationer eller till samprojekt där dessa organisationer deltar. Därigenom kan forskningen i socialt arbete stödjas av alla aktörers högklassiga kompetens. Utskottet betonar att den kollegiala bedömningen är ett viktigt element i projekturvalsprocessen och i utvärderingen av forskningens kvalitet.

Finansieringsbelopp

Vid sakkunnigutfrågningen uttrycktes det oro över att det föreslagna anslaget för forskning inom det sociala arbetet i praktiken sänker anslaget för hälsovetenskaplig forskning under samma moment.

I den godkända statsbudgeten för 2020 anvisas det under moment 33.60.32 sammanlagt 25 miljoner euro i statlig finansiering för forskning på universitetsnivå. Avsikten är att i enlighet med regeringsprogrammet anvisa 4 miljoner euro av det anslaget för forskning i socialt arbete på universitetsnivå. Det lagförslag som nu behandlas och den ändring av ändamålet för moment 33.60.32 som tas in i den första tilläggsbudgetpropositionen för 2020 möjliggör enligt uppgift särskild finansiering för forskning i socialt arbete på universitetsnivå på det sätt som avses i regeringsprogrammet.

År 2020 anvisas 21 miljoner euro från det nämnda momentet till hälsovetenskaplig forskning på universitetsnivå enligt hälso- och sjukvårdslagen, vilket enligt inkommen utredning motsvarar finansieringsnivån enligt budgetpropositionerna för tidigare år. Kulturutskottet påminner dock om att finansutskottet i sitt budgetbetänkande för 2019 uttryckligen ökade anslaget under moment 33.60.32 med 2,8 miljoner euro, så slutsumman för 2019 var alltså 23,8 miljoner euro. Den ök-

Utlåtande KuUU 1/2020 rd

ningen ströks ur budgetförslaget för 2020, samtidigt som momentet ökades med 4 miljoner euro för forskning i socialt arbete.

Utskottet påminner dessutom om att riksdagen då den godkände statsbudgeten för 2020 också godkände ett uttalande där den förutsatte att statens forskningsfinansiering till hälso- och sjukvårdsenheter för forskning på universitetsnivå stärks och åter bringas att växa för att säkerställa en verkningsfull forskning på hög nivå som främjar befolkningens hälsa och välfärd. Riksdagen förutsatte dessutom att det säkerställs att forskningsfinansieringen är tillräcklig också i den nya social- och hälsovårdsstrukturen (RSk 24/2019 rd — RP 29/2019 rd).

Kulturutskottet anser det vara ytterst viktigt att den hälsovetenskapliga forskningen på universitetsnivå får den ökade finansiering som förutsätts i riksdagens uttalande och att man i de kommande landskaps- och social- och hälsovårdslösningarna också beaktar kommunernas nuvarande bidrag till finansieringen av hälsovetenskaplig forskning.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 11.3.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Paula Risikko saml
vice ordförande Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Sanna Antikainen saf
medlem Marko Asell sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Emma Kari gröna
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Ari Koponen saf
medlem Sari Multala saml
medlem Sari Sarkomaa saml.

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.